

## Використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів

Дмитро Цехан,

д-р юрид. наук, проф., Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса,  
Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6503-6985>, e-mail: [criminalistic@onua.edu.ua](mailto:criminalistic@onua.edu.ua)

Антоніна Черемнова,

канд. юрид. наук, доц., Одеський НДІСЕ, м. Одеса, Україна,  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0221-6337>, e-mail: [naukaondise@gmail.com](mailto:naukaondise@gmail.com)

Досліджено питання використання спеціальних знань під час розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, виявлених під час транспортування.

**Ключові слова:** спеціальні знання; наркотичні засоби; психотропні речовини, їх аналоги та прекурсори.

## Specialized Knowledge Application in the Investigation of Drug Crimes (Circulation of Narcotic Substances, Psychotropic Agents, their Equivalents, and Precursors)

Dmytro Tsekhan, Antonina Cheremnova

*This research scrutinizes the specialized knowledge application in investigating crimes associated with the illicit circulation of narcotic substances, psychotropic agents, their equivalents, and precursors, which are seized during transportation.*

**Keywords:** specialized knowledge; narcotic substances; psychotropic agents; their equivalents and precursors.

Злочинна діяльність, пов'язана з незаконним виготовленням, зберіганням, переміщенням, збутом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, є доволі поширеним явищем на території не лише нашої країни, а й багатьох інших держав, оскільки вживання такого роду речовин викликає залежність та постійне, майже непереборне, бажання отримати нову «дозу». Особливого загострення це питання отримало в умовах постійної емоційної напруженості та стресових ситуацій, викликаних повномасштабним вторгненням країни-агресора до України, отже, доволі велика кількість людей задля поборення відчуття страху, емоційної втоми та зменшення апатичного стану почали вживати такі речовини, що й призводить до збільшення попиту й відповідно — до збільшення «місць виробництва» та погіршення «якості» продукту, тому почастишали випадки отруєння.

Пропонуємо зупинити увагу саме на етапі транспортування наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів та діях слідчого, працівників оперативних підрозділів задля виявлення незаконного перевезення заборонених речовин, зокрема, залучення осіб, які володіють спеціальними знаннями в цій галузі. Варто підкреслити, що через введення на території України воєнного стану та певного спрощення процедури проходження державного контролю безпосередньо на кордоні, у зловмисників з'явилася можливість більш «безпечно» провозити заборонені речовини для подальшого експорту та ввезення до України.

Насамперед варто зазначити, що будь-який перевізник, який займається транспортуванням законодавчо заборонених речовин, не буде їх перевозити у відкритому вигляді, для цього транспортні засоби обладнують спеціальними «схованками», вони можуть бути як у салоні автомобіля, так і поза його межами, наприклад, у зовнішній обшивці транспортного засобу. У цьому контексті слушно звернути увагу на той факт, що трапляються випадки, коли як «кур'єрів» використовують осіб, які перевозять певну кількість заборонених речовин безпосередньо у власному тілі (наприклад, ковтаючи), проте даний вид транспортування є доволі небезпечним як для самого «кур'єра», так і для «продавця» та «покупця» в подальшому, оскільки є ризик

потрапити на ретельну перевірку під час здійснення міжнародних рейсів і отруїтися, якщо пакування розірветься всередині тіла.

Повертаючись до питання транспортування наркотичних засобів, зазначимо, що у даному випадку важлива наявність правильно сформованої агентурної мережі, оскільки професійно обладнану «схованку» в автомобілі не часто виявляють працівники митного контролю та/або правоохоронних органів, якщо йдеться про перевезення в межах території країни.

Розглянемо найбільш поширені речовини, які можуть перевозити:

- наркотичні засоби опіатного типу (широкий спектр наркотиків штучного та рослинного походження: героїн, метадон, дезоморфін, макова соломка. Їх виробляють з опійного маку, вони мають заспокійливий і снодійний ефект (залежно від дози). Після вживання наркоман відчуває умиротворення та ейфорію, а вже після 1—3 прийомів розвивається стійка залежність організму. Особливу небезпеку становлять синтетичні різновиди опіатів, що викликають миттєве звикання);
- наркотичні засоби психотропного типу (мають психотропні властивості, що дають наркоману змогу «розширювати рамки своєї свідомості». Багато залежних мають хибне уявлення про те, що вживання даного типу наркотиків не викликає залежності і є нешкідливим. За вживання наркотичних засобів цього типу чітко простежується активна деградація особистості до розвитку шизофренії. Психотропними наркотиками є амфетамін, ЛСД, МДМА, ДОБ);
- марихуана (так звана «травка») [1].

Не зупиняючись на особливостях впливу зазначених речовин на організм людини, розглянемо питання залучення до процесу виявлення під час перевезення та подальшого дослідження осіб, що володіють спеціальними знаннями.

Розглянемо дві ситуації, що можуть виникнути під час транспортування окреслених вище речовин.

*Ситуація 1.* Речовина перевозиться у транспортному засобі. Дієвим способом виявлення наркотичних засобів є пошук із навченими собаками. Проте навіть у випадку такої «знахідки» не можна повною мірою стверджувати про приналежність знайденої речовини до конкретного виду наркотичних засобів. Для цього її вилучають та направляють для подальшого експертного дослідження. Вилучену речовину треба правильно запакувати для подальшого транспортування до експертної установи, щоб збереглися всі її властивості й задля недопущення випадкового отруєння сторонніх осіб через пошкодження первинної оболонки.

*Ситуація 2.* Речовина транспортується «кур'єром». У випадку виявлення незаконних речовин на тілі або підозри, що вони наявні всередині тіла, працівниками правоохоронних органів мають безпечно вилучити речовину. Обов'язково треба залучити особу, яка володіє спеціальними знаннями та медичних працівників.

Отже, можна зробити висновок, що спеціальні знання під час розслідування злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів, виявлених під час їхнього транспортування, можна розподілити за такими напрямками:

- виявлення речовин;
- безпечне вилучення речовини;
- попередній огляд виявленої речовини та цілісності її первинного пакування;
- пакування та транспортування речовини до експертних установ для проведення експертизи, правильне визначення її маси;
- проведення експертного дослідження виявленої речовини.

Під час проведення експертизи ставлять такі завдання:

- установлення належності речовини до наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів;

- виявлення на предметі-носії слідів наркотичних засобів (психотропних речовин, прекурсорів);
- установлення можливості застосування наданих на дослідження речовин для виготовлення наркотичних засобів (психотропних речовин);
- установлення спільного джерела походження наданих на дослідження наркотичних засобів (психотропних речовин, прекурсорів);
- установлення можливого виготовлення (здійснення синтезу) наркотичних засобів або психотропних речовин згідно опису або виявлених рецептур [2].

**Перелік джерел посилання**

1. Види наркотиків. Офіційний вебсайт реабілітаційного центру Rehab. URL : <https://rehab.net.ua/uk/likuvannya-narkomaniyi/vydy-narkotyktiv/> (дата звернення: 01.09.2023).
2. Експертиза наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. URL: [https://ndekc-zakarpattya.org/photo/pages/files/8\\_6%20Дослідження%20наркотичних%20засобів,%20психотропних%20речовин%20їх%20аналогів%20та%20прекурсорів.pdf](https://ndekc-zakarpattya.org/photo/pages/files/8_6%20Дослідження%20наркотичних%20засобів,%20психотропних%20речовин%20їх%20аналогів%20та%20прекурсорів.pdf) (дата звернення: 01.09.2023).

**Особливості застосування технічного приладу *Rapid DNA «ANDE»*  
у правоохоронній практиці**

**Костянтин Чаплинський,**

д-р юрид. наук, проф., Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро,  
Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9922-3743>, e-mail: [chaplinskii@ukr.net](mailto:chaplinskii@ukr.net)

*Розглянуто характеристики технічного приладу Rapid DNA «ANDE», призначеного для створення ДНК-ідентифікатора та швидкої ідентифікації людини. Зосереджено увагу на можливості використання цього приладу під час розслідування воєнних злочинів. Окреслено також перспективи його використання у правоохоронній сфері, в освітньому процесі й у науково-дослідній діяльності закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.*

**Ключові слова:** розслідування; ДНК-ідентифікатор; прилад Rapid DNA «ANDE»; молекулярно-генетична експертиза; експерт.

**Features of Using the ANDE RAPID DNA Technical Device in Law Enforcement Practice  
Konstantin Chaplinskyi**

*This article examines the characteristics of the Rapid DNA technical device «ANDE», designed for creating a DNA identifier and rapid human identification. It emphasized this device's potential usage while investigating war crimes. Additionally, the paper outlines this device's application outlooks in law enforcement, education, and scientific research in police academies.*

**Keywords:** investigation; DNA identifier; Rapid DNA device «ANDE»; molecular DNA examination; forensic examiner.

В умовах військової агресії з боку РФ керівництво держави намагається пришвидшити процеси інтегрування України до ЄС і НАТО. У зв'язку із цим спостерігається активізація раніше започаткованих реформ у соціальній, економічній та політичній сферах. Особливу увагу у цій діяльності приділено реформуванню правоохоронної сфери, адже на порядку денному перебувають питання протидії корупції й організованій злочинності.

Загалом криміногенна ситуація в Україні дедалі ускладнюється. Злочинність суттєво змінює свої форми та методи діяльності. Зважаючи на це, одним із основних завдань правоохоронних органів є повне та швидке розкриття й розслідування кримінальних правопорушень, коли слідчий повинен ужити всіх передбачених законом заходів для встановлення злочинної події й усіх осіб, винних у вчиненні протиправних дій. Розв'язання цих завдань неможливе без застосування слідчими певних спеціальних знань, умінь і навичок, здобутих під час професійної підготовки та практичної діяльності [1].